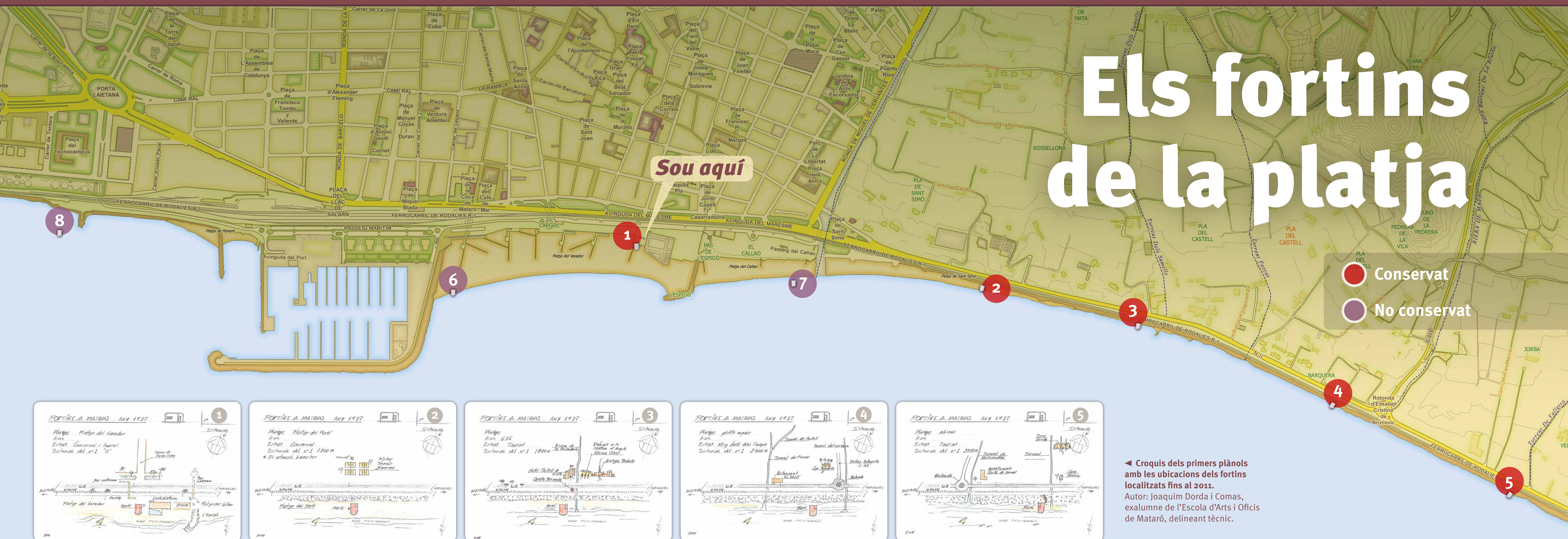

MATARÓ memòria històrica

Els fortins de la platja

Comissió de la Memòria Històrica de la Gent Gran de Mataró

Recuperar els fortins de la ciutat de Mataró neix per iniciativa de la **Comissió de la Memòria Històrica de la Gent Gran de Mataró**, constituïda l'any 2001.

Aquesta comissió està formada per representats de les entitats de la gent gran de Mataró, vinculades al Consell Municipal de la Gent Gran.

Té com a finalitat transmetre la memòria del segle XX i propiciar el diàleg i el debat intergeneracional mitjançant l'apropament dels coneixements de la gent gran als joves i a la població en general.

La comissió decideix realitzar un treball de recerca i divulgació sobre els diferents fortins de la ciutat gràcies a la iniciativa de diversos membres, per millorar el coneixement públic del patrimoni bèl·lic del segle XX.

Des del 2008 es realitzen sortides guiades per informar sobre la història dels fortins.

El 2009 la comissió inicia un treball de recerca i divulgació sobre aquestes construccions defensives.

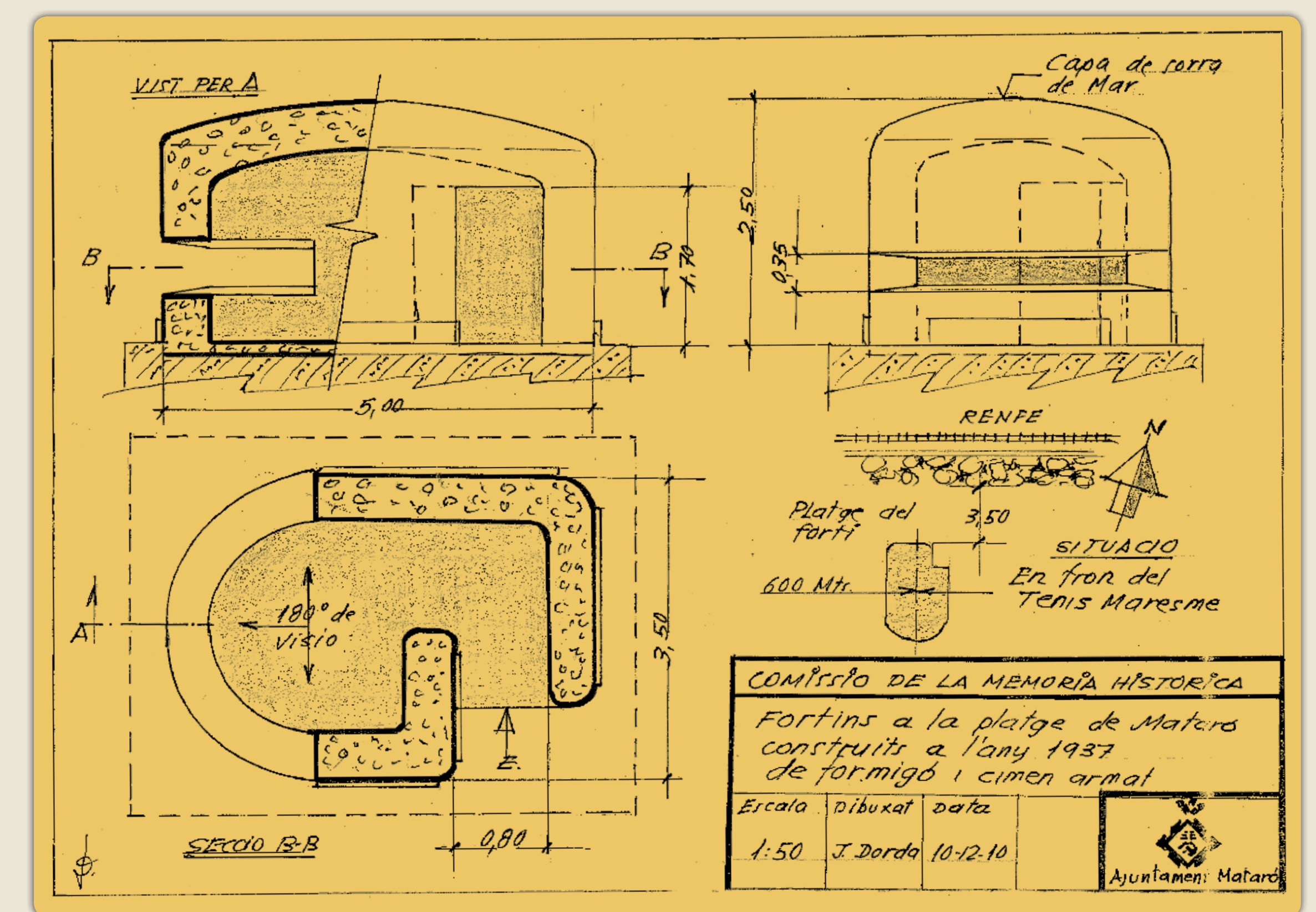
L'any 2010 se'n realitza un inventari per estudiar el seu estat de conservació, la seva situació geogràfica i les possibles funcions específiques i tècniques constructives.

El març del 2011 es demana la seva catalogació al Consell Municipal de Patrimoni Arquitectònic i Ambiental de Mataró.

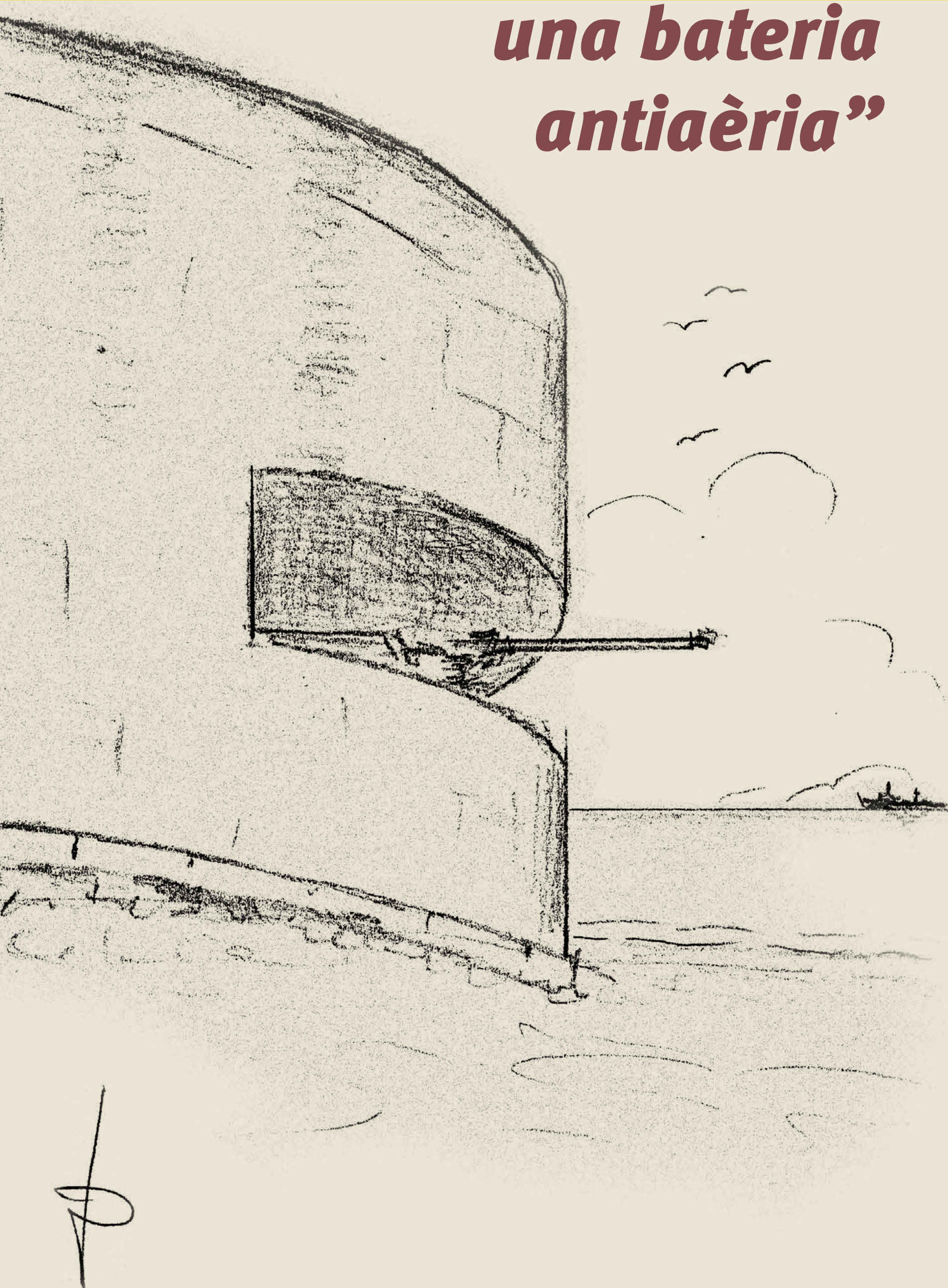
A l'abril del 2013 l'Ajuntament cataloga els cinc fortins de la Guerra Civil, actualment conservats com a Bé Cultural d'Interès Local.

L'estiu de 2018 es localitza un vuitè fortí enfonsat al mar.

▼ Croquis de planta i alçats del fortí 2.
Autor: Joaquim Dorda i Comas, exalumne de l'Escola d'Arts i Oficis de Mataró, delineant tècnic.

“En alguns d'aquests fortins, (...) hi havia una bateria antiaèria”

Història

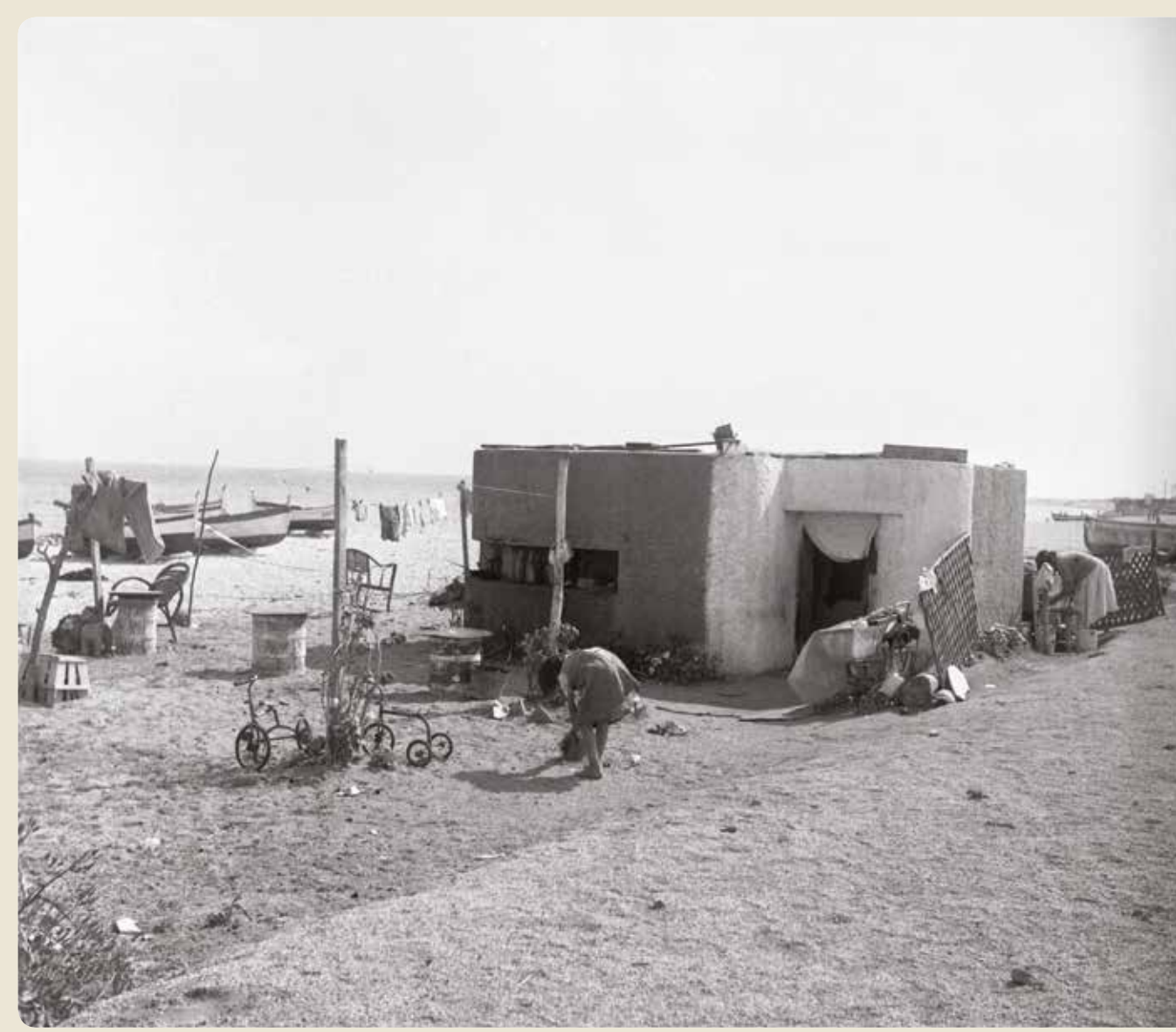
“Davant la nova modalitat de guerra des de l'aire, la ciutat va haver de desenvolupar una defensa antiaèria.

Els fortins eren una forma de defensa però també n'existiren d'altres. A finals de 1936 es construïren unes trinxeres a les afores de la ciutat, prop de la platja del Callao.

Els fortins es van construir l'agost de 1937. No tenim precisada l'ordre expressa, però pel que hem consultat, devia ser en aquestes dates.

La funció dels fortins a la platja era de defensa davant possibles bombardeigs enemics. Servia per avisar de les incursions a la comarca del Maresme i a Barcelona.

◀ Recreació d'un fortí equipat amb una metralladora.
Autor: Joaquim Dorda i Comas, exalumne de l'Escola d'Arts i Oficis de Mataró, delineant tècnic. 2011.

▲ Fortí de la platja del Varador, habitat als anys 50
Fotografia: Fons Carreras, Arxiu Municipal de Mataró.
Autor: Santiago Carreras.

En alguns d'aquests fortins, concretament el que està a prop de l'estació de tren, hi havia una bateria antiaèria. Sembla que els fortins restants també estaven equipats d'armament antiaeri, però no es pot comprovar perquè les dades que tenim no ho certifiquen del tot.

Els bombardeigs a la costa del Maresme es realitzaren des de mar, per vaixells com el *Canarias* i el *Baleares*, els quals molta gent encara els recorda.

▲ El creuer *Canarias* va bombardejar Mataró el 8 de juny i el 22 de juliol del 1937.
Fotografia: Arxiu del Museu Marítim de Barcelona.

Més endavant, van intervenir de manera massiva els hidroavions bimotors, així com els avions trimotors italians, que provenien de l'aeroport de Mallorca, i els avions trimotors alemanys i hidroavions del destacament de la Legió Còndor des de Pollença.

Un cop acabada la Guerra Civil i començada la Segona Guerra Mundial, Francisco Franco fou aliat dels governs feixistes. Per tant, entre 1944 i 1945, quan els governs feixistes estaven perdent la guerra, Franco va tenir por

▲ Bombardeig de Mataró. 15 de desembre de 1938.
Fotografia: Archivio Ufficio Storico Stato Maggiore dell'Aeronautica Militare - USAM. Roma.

dels aliats i reforçà la defensa antiaèria a tota la costa i als Pirineus. Per això tenim la documentació de l'arxiu històric militar del Bruc, on hi ha documentació i descripció minuciosa de tots els fortins.”

Margarida Colomer i Rovira, historiadora

MATARÓ memòria històrica

Els fortins de la platja

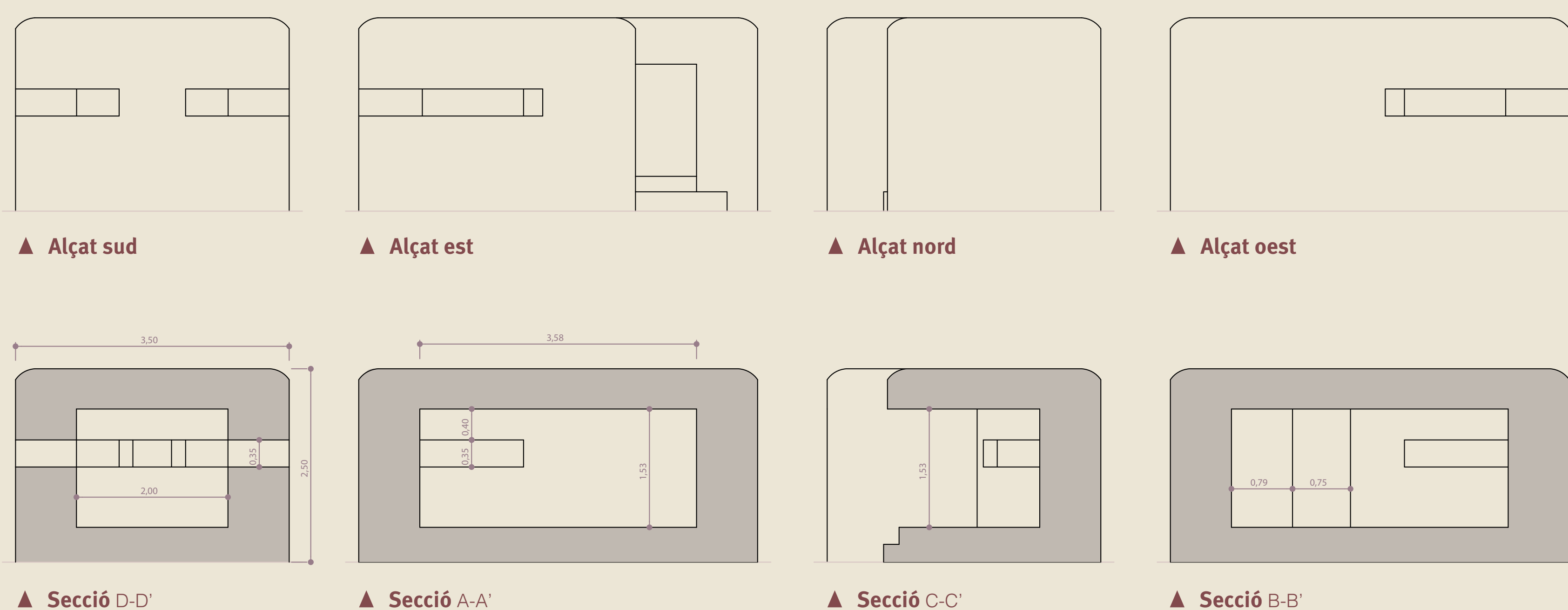
Els fortins o búnquers de la platja

Conjunt històric integrat per diverses construccions d'arquitectura militar o defensiva inicialment situades de manera ordenada cada 600 m, al llarg de la franja litoral del terme municipal de Mataró.

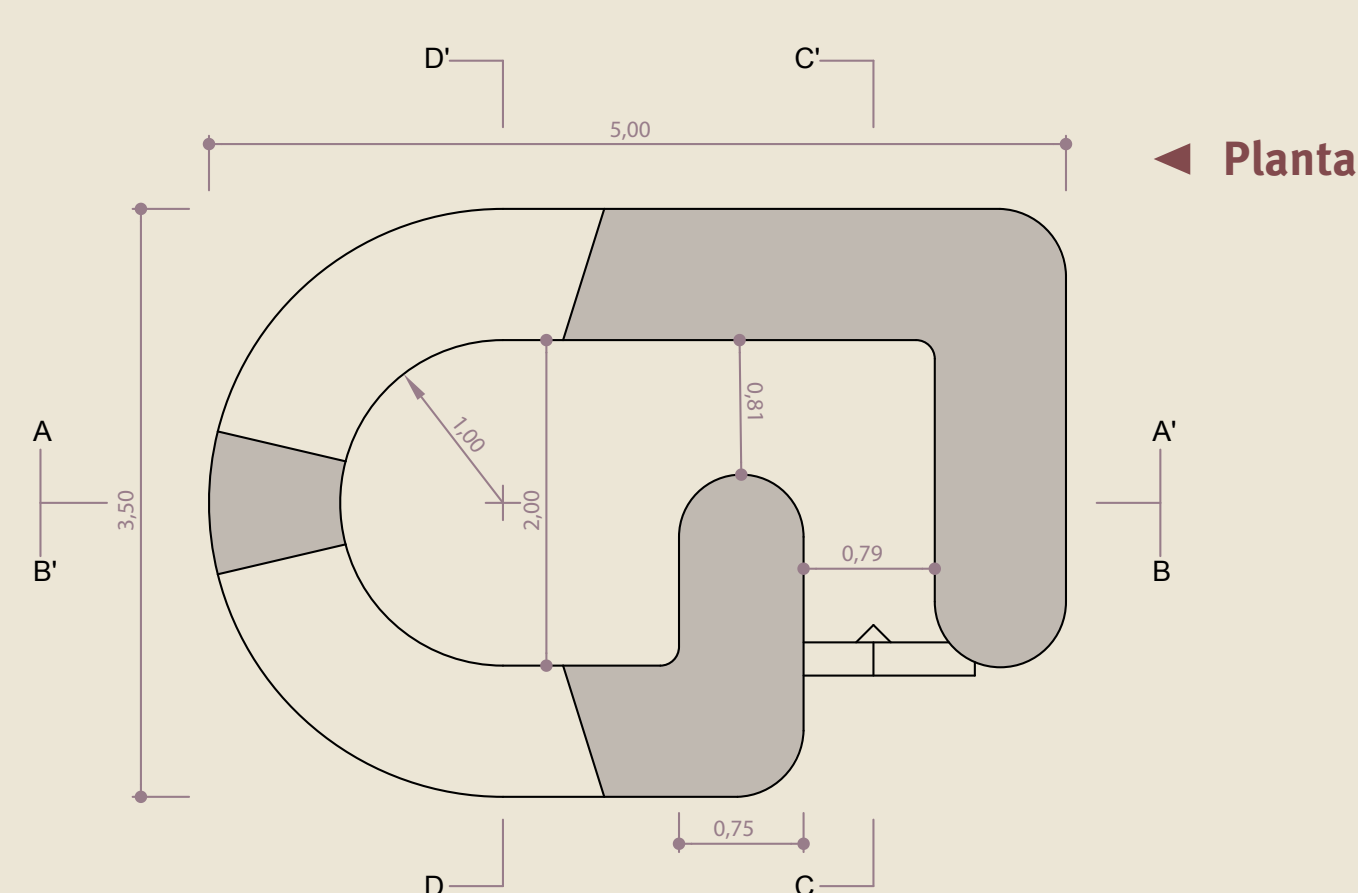
Dels construïts en un inici, actualment resten en peu 5 búnquers, ubicats entre la platja del Varador i el torrent de Vallgiró, en diferent estat de conservació.

Formaven part de la línia defensiva de la costa per a la vigilància i defensa de les platges durant la Guerra Civil espanyola. En posterioritat van ser utilitzats per la Guàrdia Civil per vigilar el contraban i cap als anys 50 per alguns emigrants i transeünts.

Tots ells repeteixen un mateix model constructiu quant a estructura, composició i materials, amb petites variacions consistents en la ubicació de la porta d'entrada que en alguns se situa a la banda de llevant i en d'altres a ponent.

Característiques dels fortins

▲ Alçats i planta de fortí tipus
Escala 1:50

Construcció: 1937

Funcions: vigilància i defensa de les platges

Distància entre cada fortí: 600 m

Tècnica constructiva: formigó armat sobre un fonament de pedra. La part externa de la coberta té un acabat amb sorra que afavoria el seu camuflatge amb l'entorn.

Distribució: planta quadrangular de 5 x 3,5 m. Part frontal i arestes arrodonides. Coberta lleugerament corbada. L'interior presenta un espai unitari, a l'exterior apareixen dues obertures: la porta d'accés i l'espitllera, constituïda per una obertura de 180° i un element massís central que divideix la longitud de l'obertura en dues boques de foc i observació.

Amb el pas del temps els fortins es van deteriorant a conseqüència dels moviments de sorra provocats pels temporals i per les construccions portuàries. Per això es poden veure diferències amb les fotografies que il·lustren aquest rètol.

Visites guiades: la Comissió de la Memòria Històrica de la Gent Gran de Mataró organitza una vegada a l'any, durant la primavera, una visita guiada als fortins | **Més informació:** visit.mataro.cat | www.memoriagentgran.cat | gga@ajmataro.cat

Fortí 1

Ubicació: platja del Varador.
Al costat del Centre Natació Mataró.

Estat: conservat, amb les entrades tapiades, actualment pendent de rehabilitació.

Fortí 2

Ubicació: platja de Sant Simó.
Davant del Club de Tennis Maresme.

Estat: conservat.

Fortí 3

Ubicació: km 649 de l'N-II.
Davant de l'Hotel Castell de Mata.

Estat: conservat però mig ensorrat.

Fortí 4

Ubicació: abans de la rotonda d'Elisabet Cristina de Brunsvic.
Davant de la Riera de Mata.

Estat: conservat, es troba mig enfonsat dins el mar.

Fortí 5

Ubicació: km 650,2 de l'N-II.
Davant del torrent de Vallgiró.

Estat: enfonsat i inclinat dins l'aigua.

Fortí 6

Ubicació: platja del Varador.
Es trobava entre els carrers de Sant Agustí i de Lepant.

Estat: no està conservat, segurament degut a les obres del passeig Marítim i del Port.

Observacions: durant els anys 50 va ser habitat per en "Ferm", mariner que feia de paler a les barques de pescadors.

Fortí 7

Ubicació: estava ubicat a la platja del Callao, al sud-oest de la riera de Sant Simó.

La seva ubicació és incerta però hi ha testimonis de la seva existència.

Estat: dins el mar.

Fortí 8

Ubicació: platja de Ponent.
Davant del TecnoCampus.

Estat: dins el mar.

Els fortins a l'actualitat. Fotografies d'1 a 5: Romuald Gallofré. Fotografia 8: Javier Fossas Espada, 2018. ►

▼ Interior d'un fortí. Fotografies superiors: Romuald Gallofré. Fotografies inferiors: Josep M. Graupera i Ventura.

